

Sveriges unga akademi
2017-04-28

Remissvar angående regeringsuppdraget till Vinnova

"Metoder och kriterier för bedömning av prestation och kvalitet i lärosätenas samverkan med omgivande samhälle (N2017/00055/IFK)"

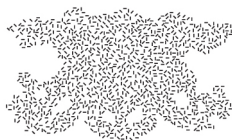
Punkter som Sveriges unga akademi anser särskilt viktiga för beaktande, reflektion och problematiserande vid framtagning av bedömningsmodell för samverkan

1. Samverkan är viktig, men inte hela tiden och överallt. Medan Sveriges unga akademi menar att man bör uppmuntra forskare och lärare att samverka i de fall det är lämpligt, är det dock lika viktigt att uppmuntra den forskning som inte är lämplig för samverkan eller som är i ett stadium där samverkan inte ännu är aktuell. Det är därför viktigt att ta i beaktande vid framtagning av en eventuell fördelningsmodell att den inte leder till att samverkan krystas fram även där den inte är lämplig, vilket skulle leda till försämrade forskning, samt mer men sämre samverkan.

2. Samverkan är viktig, men bedömning kan leda till sämre kvalitet med fel bedömningsmodell. Sveriges unga akademi menar att kvaliteten på samverkan måste stå i fokus och att den kan påverkas negativt om bedömningskriterierna speglas av det fokus på kvantitet som präglar rapporten. För att förbättra samverkans positiva effekter i samhället, bör regeringen fokusera på att förenkla regelverk etc., snarare än att locka med medel och resurser till alla som samverkar eller har en samverkansstrategi. Kvalitet framför kvantitet. Sveriges unga akademi noterar vidare att det finns en risk att riktlinjer för samverkan (bedömningskriterier i form av tidsramar, typer av samverkan, etc.) skulle kunna verka direkt kontraproduktivt och försämra kvaliteten av samverkan i miljöer som idag är framgångsrika med densamma (utan att de för den skull kallas samverkansprojekt).

3. Samverkan är bra, samverkan är dålig. Rapporten präglas, som diskuteras nedan, av synen att mer samverkan vore bättre, utan att problematisera vilken typ av samverkan och dess respektive påverkan på samhället. Sveriges unga akademi menar att viss samverkan bör uppmuntras, men annan samverkan bör istället motverkas. Att diskutera, jämföra och/eller bedöma samverkan enbart utifrån kvantitet kan därför vara direkt skadligt.

4. Samverkan, eller långsiktigt förbättrande av samhället? Samverkan motiveras ofta av vikten av att förbättra nyttogörandet av forskningsresultat i form av produkter, behandlingar, osv. Det är punkter som Sveriges unga akademi ställer sig bakom. Vi menar dock att nyttogörande blir mest effektivt med ett långsiktigt perspektiv. Historien visar att de största avtrycken på omvärlden ofta är resultat baserade på många år av grundforskning, där samverkan

SVERIGES UNGA AKADEMI

---

med industri och liknande sker som naturliga steg i ett senare skede, ibland även av andra och i andra forskarmiljöer. Det är dock i förväg inte möjligt att veta just vilken forskning som kommer att leda till de viktigaste upptäckterna och oftast inte heller på vilket sätt de kommer att bidra. Sveriges unga akademi anser därför att en eventuell bedömningsmodell måste tas fram i syfte att även uppmuntra nyfikenhetsbaserad forskning, och att möjliggöra för den samverkan som långsiktigt kommer av detta.

Synpunkter om Vinnovas förslag

Sverige är av tradition en kunskapsnation med en starkt innovationsdriven ekonomi. Samverkan mellan våra lärosäten och samhället i stort är därför något självklart, viktigt och positivt.

På uppdrag av regeringen har Vinnova publicerat en rapport där en modell för utvärdering och resursfördelning av basanslag föreslås baseras på mätbara nyckeltal för samhällelig samverkan.

Sveriges Unga Akademi anser att högkvalitativ samverkan bör värdesättas vid fördelning av forskningsmedel och tillsättning av tjänster. En sådan värdesättning måste vara mycket väl underbyggd för att inte leda fel i resurstilldelningen. Givet att rapporten innehåller flera direkta brister som gör den olämplig som grund för en modell för fördelning av medel ställer sig Sveriges Unga Akademi starkt negativ till att använda rapporten som underlag för att utveckla en modell för fördelning av basanslaget.

Det är bättre att undvika att fördela resurser på samverkan än att fördela dem enligt en bristfällig modell. Här noterar vi att vår syn i mycket överensstämmer med de synpunkter 6 rektorer för Sveriges största universitet uttryckt offentligt (SvD Debatt 20170214).

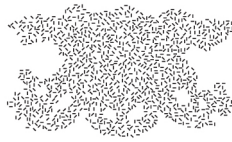
Brister i rapporten som underlag för att utveckla en resursfördelningsmodell

En första, grundläggande, brist är att Vinnova föreslår en definition av *samverkan* som är oanvändbar i utvärderingssyfte. Samverkan definieras som "... en interaktiv process som skapar ömsesidig nytta, både för lärosäten och samverkanspartners"; enligt definitionen finns alltså inte samverkan som inte skapar ömsesidig nytta. *All* samverkan är således per definition bra enligt rapporten. Det går inte att urskilja högkvalitativ samverkan från annan typ av samverkan.

Alternativt kan man förstå Vinnovas definition som ett sätt att leda in på vad som ska utvärderas: om all samverkan är bra så följer det logiskt att större kvantitet av sådan samverkan är bättre. Då behöver utvärdering endast bestå av att räkna alla "samverkanstimmar" (eller något annat mått - e-möten/telefonsamtal/epost) som lärosätena kan dokumentera. Då behövs inte modellen med självvärdering/partsvärdering/expertpanel.

Frågan är var "kvalitet" kommer in. Det är oklart vad det egentligen tillför att själva definitionen av samverkan är att den "skapar ömsesidig nytta". Det är oroande att Vinnova inte har reflekterat över detta.

I rapporten hävdas vidare att pilotprojekten "... har visat att kvalitet i samverkan i forskning och utvärdering går att utvärdera". Denna utvärdering sammanfattas i form av ett sifferbetyg, men det framkommer inte i rapporten om siffran verkligen relaterar till "kvalitet". Det finns till exempel inte ens ett försök till definition av "kvalitet" i hela dokumentet, trots att det är just

---

“kvalitet” modellen ska klara av att utvärdera.

För att identifiera “kvalitet” i samverkan föreslår Vinnova en trestegsmodell där man har en självvärdering, en värdering genomförd av samverkansparterna och en samlad bedömning av en expertpanel. Det är svårt att se hur en sådan modell för utvärdering skulle nå längre än tyckande. Problemet med självvärderingar är att om man tillfrågar någon om denne har gjort något bra eller dåligt och det är känt att pengar följer av att man gjort bra ifrån sig, är det frestande att hävda att man presterat bra. Detta problem är välkänt inom utvärderingslitteraturen, och därför kompletteras ofta självvärderingar med någon slags objektiv utfallsvariabel (i akademiska fall vanligtvis bibliometri) som kan användas till att värdera de utsagor som ställs i självvärderingarna. I Vinnovas rapport saknas, som vi redan påtalat, en definition av samverkan där samverkan kan vara “bra” eller “dålig”, och det är därför svårt att uttala sig om vilken typ av utfallsvariabel som skulle vara lämplig för en utvärderingsmodell för samverkan.

Vidare hävdas det att modellen är “kvantitativ”, medan vi menar att utvärderingen är högst kvalitativ då den framför allt är baserad på självvärderingar och expertpaneler. Det är inte nödvändigtvis något fel med att en utvärdering är kvalitativ, men då ska den inte framställas som något annat. Utvärderingen blir inte kvantitativ bara för att expertpanelen sammanfattar sitt omdöme med en siffra (1-3).

Förutom ovan uppräknade brister anser Sveriges unga akademi att rapportens syn på samverkan är alldeles för snäv och oreflekterad, och som sådan kan leda till skada för innovationssystemet om den skulle tillämpas av regeringen. Vinnovas syn på samverkan som “... en interaktiv process som skapar ömsesidig nytta” innebär till exempel att vi som forskare inte bör betrakta det som samverkan att engagera oss i interaktion med parter utanför universiteten om den inte leder till nytta för oss. Altruistisk verksamhet som vi bedömer som viktig kommer då att missgynnas. Vi hoppas att regeringen inte delar Vinnovas syn i detta avseende. Dessa brister visar på problematiken med att uppdra åt en myndighet som Vinnova - som har ett specifikt och smalt uppdrag i forskningssverige - att ta fram ett underlag för en fördelningsmodell utifrån samverkan.

Vinnovas förståelse av samverkan, och därmed den föreslagna utvärderingsmodellen för fördelning av statsbidrag, innebär också att universiteten inte skulle se interaktioner som inte erbjuder nytta för andra parten som samverkan. Vi tror att Vinnova inte inser vilka djupgående konsekvenser detta skulle få. Det innebär i förlängningen att universiteten ska ge upp sin roll som kritisk granskare. Vi ska alltså enligt rapporten inte ha “interaktiva processer” med företag, riksdag, institutioner i auktoritära länder där resultaten kan bli att dessa kritiserar och inte erhåller “nytta”. Vi ska enligt Vinnova inte erbjuda vår expertis i paneler och andra sammanhang där vårt sanningssägande till och med kan skada den andra parten. Vi tror inte regeringen delar Vinnovas snäva syn på “samverkan” i detta avseende heller. Det visar ännu en gång varför rapporten ej bör vara underlag för en utvärderings- och fördelningsmodell av samverkan.